

Rausa

**Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 8 maal per jaar. Zevende jaargang nr.1, februari 2019**

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en Strij-
tem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer: Bart Caulier, Jan
De Mont, Norbert Verbe-
stel, Paul Daem, Ronny
Geeroms, Vic Verheyden

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is verant-
woordelijk voor haar/zijn
bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een eenvoudig
bericht te sturen naar
erfgoed.rausa@gmail.com

Bankrelatie:
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestem-
ming van Erfgoed Rausa mag
niets uit deze uitgave worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie of op welke
andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt in februari, maart, april, juni, augustus, september, november en december in digitale versie en op aanvraag in gedrukte versie. De digitale nummers zijn gratis. Wie een gedrukte versie wil, kan zich in december 2019 abonneren voor de volgende jaargang. **In de loop van het jaar worden geen nieuwe gedrukte abonnementen genoteerd.**

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil bezorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleveren een maand voor de datum van verschijnen.

Redactieadres:

Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 0473 11 25 00

Abonneer adres: erfgoed.rausa@gmail.com

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	Om te beginnen
Blz. 3	Saluut
Blz. 4	Terugblik
Blz. 6	Rausa in actie
Blz. 7	Catherine, een eeuw optimisme
Blz. 14	Over een Pamelse motte
Blz. 17	Lombekenaren in het pensioonaat
Blz. 19	Klap van hier
Blz. 20	De eerste sneeuw

Onze huisfotografen zorgden voor twee poëtische erfgoedfoto's in de sneeuw. Op de voorpagina besneeuwde wilgen en populieren van Norbert Verbestel, op de laatste bladzijde een roodborstje op klompen van Jan De Mont

De taal van Molière kent een aantal goed-bekkende trefzinnen. Mijn favoriet? *Reculer pour mieux sauter*. Afstand nemen van de dagelijkse hectiek, even stilstaan en een moment van reflectie inlassen om weer met volle goesting in de juiste richting vooruit te gaan.

Ook in het bedrijfsleven is het aangewezen deze techniek regelmatig te hanteren. Dit soort denkoefeningen gebeurt idealiter niet binnen de vertrouwde muren van het bedrijf. Efficiënter is het om een ongewone, stimulerende omgeving op te zoeken die aanzet tot het doorbreken van klassieke denkpatronen.

Enkele weken geleden kreeg ik precies zo'n vraag voorgeschoteld naar een inspirerende locatie voor wat in het (Engelstalige) bedrijfsjargon een 'off-site' heet. Een dagje weg van de Brusselse werkplek om als groep grondig na te denken over missie, doelstellingen en actiepunten. Over een respons hoefde ik minder dan twee tellen na te denken. Het Koetshuis is immers onmatig geschikt hiervoor! Ter ondersteuning van mijn voorstel dropte ik ongevraagd het recente Rausa-nummer met als thema '10 jaar Het Koetshuis' in de digitale postbus van alle teamleden.

Zo geschiedde. Onlangs jakkerden collega's uit alle hoeken van Vlaanderen naar de Strijtemse dorpskern. Het eerste sneeuw-offensief(je) van de tot nu milde winter voegde zowaar een idyllische toets toe aan hun eerste kennismaking met dit schilderachtige dorp waarvan de meesten het bestaan, tot hunner scha en schande uiteraard, niet vermoedden.

Hoe uniek de locatie ook moge zijn, een enkeling wordt dat evengoed wel eens beu, zo een breed uitgesmeerde werkdag evalueren, discussiëren en beslissen. Een frivolere toets, een culturele zijsprong kan de 'sérieux' dan doorbreken. In Strijtem ligt de remedie voor zo een namiddag-dipje dan gelukkig voor de hand. Luc Van Liedekerke stapte met graagte nog eens in de rol en het plunje van pastoor Cuylits, en boeide ons met curieuze, met humor doorspekte, vertellingen over de vermaarde Strijtemse zielenhoeder en zijn markante kerkgebouw.

Massa's lovende reacties nadien! Het fascinerende, verkwikkende effect dat ons lokale erfgoed oproept als het op kundige en inspirerende manier wordt gebracht. In onze gemeente dragen heel wat geïnspireerde, gepassioneerde erfgoed-fanaten daar hun steentje toe bij. Een warm saluut aan die gedreven werkers met een groot erfgoed-hart, die ook in 2019 stellig het beste van zichzelf zullen geven!

Aan één rode draad doorheen het op stapel staande erfgoedjaar mag u zich alvast vergenoegen. De erfenis van Pieter Bruegel de Oude, die exact 450 jaar geleden overleed, daar valt dit jaar niet aan te ontsnappen (mocht u dat al willen). Ook in onze regio slaan tal van verenigingen, gemeenten en inwoners de handen in elkaar om een breed scala aan Bruegel-activiteiten en belevingen aan te bieden. Eén absolute aanrader kunnen we u écht niet onthouden: de theaterproductie 'De ezels van Bruegel'. Het concept is van de hand van Rausa's secretaris Walter Evenepoel, en reist dit najaar langs cultuurcentra van het Pajottenland.

Eén garantie kunnen we u bieden: in 2019 blijft Rausa de erfgoed-kaart trekken! Aan 'reculer' is hoegenaamd geen nood. Verderop in dit tijdschrift krijgt u alvast een overzicht van reeds geplande activiteiten. Zoals steeds: voor elk wat wils. Vul uw agenda snel! Met de grootmoedige zegen van pastoor Cuylits willen we er opnieuw een boeiend en vruchtbaar erfgoedjaar van maken!

Bart Caulier

5 januari:
Nieuwjaarsopendeur
een traditie om in ere te houden!

Foto's Jan De Mont

14 tot 20 januari:

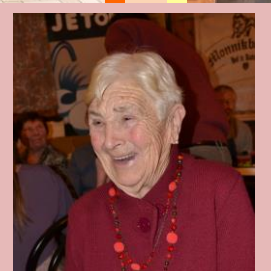
Het mirakel van Kattem

Er wordt dezer dagen geschiedenis geschreven in Kattem. In de vorige editie (Rausa 8, jg.6) brachten we al verslag uit over enkele activiteiten die door een vrolijk gezelschap uit het Noord-Roosdaalse gehucht op touw werden gezet. Maar wat deze mensen tussen 14 en 20 januari hebben tot stand gebracht, is buitengewoon. Ronny Geeroms, die als nieuw bestuurslid van Rausa de werkgroep 'Kattoem' leidt, staat er zelf een beetje van te kijken. Het stoutmoedige idee om een volle week diverse activiteiten te plannen, is uitgegroeid tot een ware renaissance van de Kattense gemeenschap, een erfgoedevenement van het zuiverste gehalte.

Wat hier de voorbije week aan plaatselijke geschiedenis aan bod kwam, is op zijn zachtst gezegd indrukwekkend. De parochiezaal liep zes dagen vol met jonge en minder jonge, oude en nieuwe Kattenaars die kwamen luisteren naar grappige, tragische, merkwaardige of half vergeten histories. Ze kregen honderden foto's te zien, sommige bijna een eeuw geleden genomen. Er werden liedjes gezongen, sketches opgevoerd en gequized. Had Bruegel in een hoekje gestaan, hij zou naar hartenlust de ijverige diensters hebben geschetst die zich een weg baanden door de feestende menigte om drank en spijs aan te rukken. Dit was de sfeer van de Vlaamse kermis zoals we die beleefden in onze prille kinderjaren. Dit is echter niet zomaar iets van voorbijgaande aard! De verhalen werden allemaal geregistreerd en opgeslagen, de foto's kwamen terecht in een intussen al reusachtig digitaal bestand.

Maar het mooiste van al is allicht de samen-
 horigheid die dit initiatief heeft tot stand ge-
 bracht. Mensen die al jaren in elkaars buurt
 woonden kwamen voor het eerst met me-
 kaar in gesprek. Plots kwam men tot de
 vaststelling welke interessante en fijne
 mensen in de buurt wonen. Geen ogenblik
 werd de uitgelaten sfeer bezoedeld door dis-
 cussies over tegenstellingen op welk gebied
 dan ook. De bekende acteur klonk er met de
 stukadoor, de vakbondsman verbroederde
 met de manager, de kunstenaar tapte pin-
 ten en de directrice bakte wafels.
 Dat we dit nog mogen meemaken in een tijd
 van verzuring en individualisering, dat mo-
 gen we gerust 'het mirakel van Katten' noe-
 men.

We laten de Rausa-lezer met deze fotocol-
 lage even de sfeer opsnuiven...

Het zal er in 2019 behoorlijk druk aan toegaan! Omdat de erfgoedliefhebber niets zal hoeven te missen, geven we onze jaarkalender mee, een aansporing om deze data al meteen in de nieuwe agenda te beitelen!

OPENDEURDAGEN

Elke eerste zaterdag van de maand staat de deur van onze erfgoedkelder (GC Het Koetshuis) wagenwijd open van 9 tot 12 uur! Je kan er terecht met je verhalen, je interessante foto's of ander archiefmateriaal, je kan er een duik nemen in ons uitgebreid beeldarchief of genieten van de gastsprekers die we om de twee maand uitnodigen. Kom eens langs op 2 februari, 2 maart (**met causerie door Willy De Smedt!!!**), 6 april, 4 mei (**met QR-initiatie door Johnny Van Bavegem** -Heemkundige Kring Gooik), 1 juni, 3 augustus, 7 september en 5 oktober (dan laten we de tijd van Bruegel in onze streek herleven), 2 november en 7 december.

'Van Boerke Smet tot Hertog Jan'

Causerie door
Willy De Smedt

Willy De Smedt is onder de streekhistorici ongetwijfeld de boeiendste verteller!

Op 2 maart mogen we nog eens genieten van zijn vertelkunst wanneer hij in zijn stamboom klimt en tot op verrassende hoogten zal uitkomen.

Aanvang 10 uur, gratis toegang!

GEMEENTELIJK ARCHIEF

Wie deze werkgroep wil komen versterken is heel welkom! Elke eerste dinsdagnamiddag van de maand zetten wij ons in om het gemeentelijk archief te ordenen, onderzoeken en raadpleegbaar te maken. we hebben al een hele weg afgelegd, maar er ligt nog heel wat (boeiend) werk op de plank! Op de volgende data spreken we af in de kelder van het gemeentehuis tussen 14 en 17 uur:

5 februari, 5 maart, 2 april, 7 mei, 4 juni, 6 augustus, 1 oktober, en 5 november.

Rausa jrg. 7, nr.1 Blz. 6

Heb je nog niet geboekt voor de Nacht van de Geschiedenis???

Reserveer dan nu meteen je zitje voor de schitterende voordracht door **Johan Op de Beeck** in de schouwburg van GC Het Koetshuis op dinsdag 19 maart (20u)! In samenwerking met Davidsfonds Roosdaal

DE ZONNEKONING

Reservatie enkel via 054 89 49 00 of
info@koetshuisroosdaal.be
Toegang € 5-

Noteer ook de andere activiteiten:

28 april: **ERFGOEDDAG** in samenwerking met de Cultuurraad en vzw Windmolen Hertboom. Een hele namiddag animatie in en om de Lombeekse molen!

31 augustus: apotheose Molenproject (watermolen Tollembeek)

8 september: **Open Monumentendag**, over de tijd van Bruegel in onze dorpen.

4 oktober: theaterspektakel '**De Ezels van Bruegel**' in GC Het Koetshuis, een unieke belevenis!!!

En dan komt er zeker nog een najaarslezing en houden we met de nodige luister een paar publicaties boven de doopvont.

Catherine Appelmans, een eeuw optimisme

Als het een beetje meezit, wordt er over enkele maanden stevig gefeest op de Kapellestraat. Op 27 mei moet Catherine Appelmans haar longen nog eens goed vullen om honderd kaarsen uit te blazen! Wie de kaap van een eeuw kan rondren, draagt een karrenvracht geschiedenis met zich mee. Daar zijn we bij Rausa natuurlijk heel erg in geïnteresseerd. We togen dus naar de oude stamzate aan de Ledebergse Kapellestraat, een huis waarover Gerard Van Herreweghen uitgebreid vertelde in zijn 'Twintig huisgeschiedenissen', een publicatie van Davidsfonds Roosdaal uit 2002. Vóór we verslag uitbrengen van ons gesprek met 'Katrin va Michelles', vatten we zijn opzoekwerk even samen.

Vanouds trokken de bewoners van Tezuivenen langs een verhard pad de heuvel op om in de Kapel (later kerk) van Ledeberg hun zondagsplicht te vervullen. Op het eerste zicht zou men het logisch kunnen vinden dat de straat daarom 'Kapellestraat' werd gedoopt. Ware het niet dat ter hoogte van Michelles de weg een bocht neemt, waardoor je eerst nog naar de Lombeekstraat moet en dan pas richting Kapelleweide kunt stappen. Onze vriend Gerard suggereert dat de straatnaam wel eens zou kunnen komen van het kapelletje dat al eeuwen op het erf van Michelles stond. Het moest wijken bij de asfaltering van de baan en werd in een nieuwere versie opgebouwd. Overigens lijkt ook de huidige woning niet echt meer op de witgekalkte hoeve van weleer. In de jaren dertig heeft er een brand gewoed. Daarna kreeg het zijn huidige vorm.

Toen cartograaf Ferraris in 1770 zijn kaarten tekende, noteerde hij, vóór je aan de ultieme klim naar de heuveltop begon, reeds een woning op de plaats die ongeveer vanaf toen 'te Michelles' moet zijn genoemd. Het huis was op dat ogenblik al tien jaar bewoond door Laurent Michel. Hoe deze, uit het Henegouwse Steenkerque afkomstige kuiper de Pamelse Ciska Van den Borre aan de haak sloeg, weten we niet, maar dat hij bij zijn schoonouders introuwde en zijn naam verbond aan deze plek, dat weten we wel. Zijn invloed is zo sterk dat, zelfs wanneer Frans Michel (laatste nazaat van het geslacht in Pamel), anderhalve eeuw later de doening verkoopt, de nieuwe eigenaars de toenaam erven.

Samen met zijn Strijtemse vrouw, Franciska Segers, komt de Lombeekse Hippoliet Appelmans, met zijn tweejarig dochttertje Catherine op de schouders aan op de Kapellestraat. Zij zullen altijd met 'van Michelles' worden aangesproken. Hun kinderen Louis, Frans, Margriet en (uiteraard) ook Catherine, dragen de huisnaam met zich mee. Hoe het de familie Appelmans is vergaan, leren we uit het geanimeerde gesprek dat we hadden met 'Catherine van Michelles'.

"Van boven nog alles goed, vanonder veel minder" zegt Catherine opgewekt, wanneer ik haar een compliment maak. Het is duidelijk met veel plezier dat zij is ingegaan op ons verzoek om met haar een duik te nemen in de poel van honderd jaar herinneringen. Wanneer ze het over haar schooltijd heeft, noemt ze moeiteloos al haar klasgenoten op en herinnert zich nog allerlei prettige voorvallen. Zelden heb ik tijdens zo'n gesprek zo hartelijk moeten lachen. Mijn gesprekspartner zit niet om een grap verlegen en ze haalt liever plezante herinneringen op dan dat ze treurt om tragische gebeurtenissen.

"Ik was twee jaar toen mijn ouders dit huis hebben gekocht (1921). Datzelfde jaar werd onze Louis geboren, drie jaar later kwam onze Frans en in 1928 kreeg ik nog een zus, ons Margriet. Het was bij ons boerderij en kolenhandel, meer dan werk genoeg dus."

Boven: Louis, Catherine en Frans,
onder : Ciska, Margriet en Polliet

Mijn grootmoeder deed eigenlijk het huishouden. De kinderen werden ook al van jongs af aan ingeschakeld. Toen ik een jaar of veertien was, stond ik 's morgens altijd als eerste op. Mijn eerste werk was de koeien melken. Met de kannen op de kruiwagen reed ik dan het bergje op tot aan de melkerij, op de kop van de Pinijzekets. Ik kan u verzekeren dat dat 'nen echte korvee' was! Eens thuis gekomen, moest ik zien dat ik de schoenen van mijn broers had gepoetst, want die moesten elke morgen de mis gaan dienen en dat kunt ge toch niet doen met modder aan uw schoenen? Tegen de tijd dat die mannekes thuis kwamen moest ik ervoor zorgen dat hun boterhammen gesmeerd waren om mee te nemen naar school.

Ik ben wel een jaar naar school mogen gaan in Brussel om voor coiffeuse te leren. Ik heb dat vak hier thuis een aantal jaren uitgeoefend. Ook de oude dokter Cesar Roosens, 'de vos' zoals wij hem noemden, kwam hier om zijn baard te laten knippen".

Catherine schets met fijne anekdotes het leven op Ledeberg, vóór en tijdens de Tweede Wereldoorlog. Zij vertelt over de kermis op de Dries met de zwieremolentjes van 'de Webben' (een Liedekerckse familie van kermisvolk, die tot laat in de twintigste eeuw in hun woonwagens bleven wonen), over de grote houten tent die werd opgesteld en het orgel dat ten dans speelde, over de wals, haar favoriete dans en haar eerste lief dat ze opdeed, een jongen van op 'den Hunsel' (O.L.V.-Lombeek).

Met deze herinnering komt meteen een bijzonder merkwaardige historie naar boven,

een tragisch verhaal dat ondanks alles een mooi einde kent. We doen een 'poging tot interpretatie van de feiten'.

1941. De Belgische bevolking probeert zo goed en zo kwaad het kan een gewoon leven te leiden onder het militair bestuur van de bezetter. Ook voor de mensen die niet worden vervolgd, laat de oorlogssituatie zich duidelijk voelen. Stilaan gaat alles op de bon. 'Rantsoenering' is het ordewoord geworden. Het voedselprobleem wordt, zeker in de steden, een echte nachtmerrie. Voor alles heeft men 'zegeltjes' nodig. Ook voor steenkool gelden strenge normen. Tijdens het ijzige voorjaar van 1942 leidt dit tot dramatische situaties.

Voor de familie Appelmans aan de Pamelse Kapellestraat heeft dit geleid tot een heel speciale toestand. Als kolenhandelaars moeten zij instaan voor het verdelen van de schaarse brandstof. Wanneer mensen genoeg rantsoenbonnen hebben binnengebracht, kunnen zij een lading steenkool aanvragen. Aanvankelijk stond het leger in voor die leveringen, maar na een tijd was het de firma Pardaens die met een volle camion het erf kwam opgereden. Zo ook op die bewuste zaterdag.

Ondanks de bedrukte tijden, probeerden de mensen zich af en toe eens iets te gunnen. Vader Polliet had een varken laten slachten. De pensen hingen dampend aan de haak, Catherine had voor iedereen een bord 'sjilsoep' uitgeschonken en moeder Ciska roerde in de ketel met 'oren en potten'. Toen hoorden ze buiten getoeter. "Ze zijn er toch nog doorgekomen" zei Louis. Samen met broer Frans haastten ze zich naar buiten om de voermannen van Pardaens te begroeten. Die sprongen gezwind uit het dampende voertuig. Het vehikel draaide niet op benzine, omdat die zo zeldzaam was geworden. Een inventieve mecanicien had de motor omgebouwd zodat hij kon rijden op gas.

"Dit is onze laatste commande" zei de chauffeur, een vriendelijke man van hooguit een jaar of dertig. Met zijn gezicht grauw van het kolenstof, zag hij er een stuk ouder uit. Ook de 'convoyeur' zat na een lange dag sleuren met zakken, danig onder het stof.

Louis, met zijn twintig lentes in de fleur van zijn leven en Frans, zestien, maar ook al van geen kleintje vervaard, hielpen de vrachtwagen lossen. De kostbare 'marchandise' werd ondergebracht in de schuur die zorgvuldig werd afgesloten. Catherine was in de deuropening komen staan en nodigde de mannen uit om een tas koffie te komen drinken. Die gingen er met graagte op in. Terwijl de chauffeur de nodige papieren regelde, snoof de andere voerman de zoete geur van de oren en poten op en keek met grote ogen naar de borsten die verleidelijk aan de haak hingen. Ciska had het gemerkt en vroeg: "Awel jongens, goesting in een boterham met een pens?" De twee moesten er geen ogenblik over nadenken! Margrietje, het jongste zusje, schoof een paar borden bij op tafel en even later was iedereen smakelijk aan het genieten van het onverwachte festijn. De mannen vertelden van hun lange tochten, het zware sleuren met de zakken en de miserie die ze op sommige plaatsen hadden gezien. Ze vergaten er uur en tijd mee. Het was al flink aan het donkeren toen ze opgewekt naar buiten stapten. Catherine zag de mannen lachend instijgen, sloot de deur en ruimde binnen alles op. Intussen was iedereen welgemoed naar bed gegaan. Voor dag en dauw was Catherine alweer uit de veren. Ze zou gauw naar de vroegmis gaan om daarna aan een goed gevulde dagtaak te beginnen. Ze trok haar zondagse jas aan en voor de spiegel in de gang zette ze haar hoedje op. Ze mocht best gezien worden, een schoon vrouwtje van tweeëntwintig! Ze trok voorzichtig de deur achter zich dicht en wou rap langs het smalle pad naast Borlooke naar de Kapelleweide stappen. Toen merkte ze tot haar verbazing dat de vrachtwagen van Pardeaens nog altijd op hun oprit stond.

Catherine liep om de wagen heen, tot aan de cabine. Geen beweging te zien. Ze ging op de opstapbeugel staan en zag door de bestofte ruit de mannen schrijlings op hun kussen zitten. Ze bonkte op de ruit, maar er kwam geen reactie. Toen ze het portier opende, wist ze het meteen: die arme stakkerds zaten daar dood achter hun stuur. In paniek liep ze het huis binnen en rende naar de slaapkamer van haar ouders. "Vader die camion staat er nog en ik denk dat die mensen dood zijn!!!".

Polliet sprong overeind en zei: "Allee, pakt

gauw den telefoon, belt den dokter". Sinds kort hadden ze bij de familie Appelmans een telefoon, dat was wel nodig met die hele steenkoolrantsoenering en alles wat daar kwam bij kijken. Catherine belde de dokter uit bed. Die had slechts enkele minuten nodig om zich naar 'Michelles' te repen.

"Hier is niets meer aan te doen," stelde hij vast, "die jongens zijn dood. Roept uw vader. We gaan die sukkelaars daar zo niet laten liggen, we gaan ze eruit halen. Belt ook rap naar de gendarmerie!"

Niet zonder enige moeite werden de twee lijken uit de stuurcabine gehaald en op het gras gelegd. Enkele mensen die van de vroegmis kwamen, keken nieuwsgierig naar wat zich daar afspeelde.

Dokter Roosens zei: "We mogen ze hier zo niet laten liggen, breng wat vers hooi naar de schuur, dan leggen we hen daar. En dan kunnen we hun vrouw en de kinderen laten komen."

Iedereen liep ten huize Appelmans rond met een onwezenlijk gevoel van onzekerheid en vertwijfeling. Wat was hier toch gebeurd?

Het beterde er de volgende uren niet op. Het was een komen en gaan, het hele verhaal moest telkens opnieuw worden overgedaan. Het parket had twee agenten van de Liedekerckse brigade gevorderd om de gebruikelijke vaststellingen te doen.

Vanop een afstand sloegen Catherine en haar moeder gade hoe de geüniformeerde mannen de lijken inspecteerden, hun paspoort bestudeerden en het verhaal van vader noteerden.

Vader Polliet kwam naar hen toe en zei dat één van de gendarmen nu ook Catherine moest ondervragen en dat ze kwamen onderzoeken wat en waar ze hadden gegeten en zo. De vrouwen haastten zich naar binnen.

Een beetje bibberend van onzekerheid stapte Catherine de gang in, net op het ogenblik dat de agent langs de achterdeur naar binnen kwam. Daar stonden ze, beneden aan de trap op een meter van elkaar. Hij, een grote knappe man, stoer in zijn zwarte uniform, met onder zijn hoge kepie twee zachtmoedige ogen waarmee hij de mooie, jonge vrouw wat verbaasd aankeek. Ook zij kreeg, ondanks de angst en de dramatische situatie, een heel apart gevoel, iets als een zinding. De betovering duurde misschien maar een paar seconden. Toen verzocht de man haar vriendelijk om te gaan zitten en zijn vragen te beantwoorden. Ze moest heel goed luisteren, want hij sprak met een zwaar West-Vlaams accent. Hij noteerde zorgvuldig haar relaas van de gebeurtenissen. Toen hij haar persoonlijke gegevens opschreef en ze als beroep 'coiffeuse' opgaf, keek hij even op, herpakte zich en werkte, schijnbaar onbewogen, zijn verhoor af. Even later zag Catherine de schone gendarm met zijn compagnon het erf verlaten. Allerlei emoties spookten door haar hoofd.

Gelukkig hernam het leven de dagen nadien zijn gewone gang. Uit het onderzoek bleek dat er iets mis moet gelopen zijn met de brandstof van de vrachtwagen. Waarschijnlijk was er bij het starten van de motor gas in de cabine gekomen en hadden de onfortuinlijke mannen niet tijdig een raam of portier kunnen openen.

Het beeld van de knappe politieman danste nog wel in Catherine haar gedachten. "Die zie ik wel nooit meer weer" dacht ze.

Maar... wie staat daar enkele dagen later voor de deur? Jawel!.

"Ik ben hier in de streek nog niet zolang in dienst en ik ken hier niet echt een coiffeur. Toen ik zondag hoorde dat gij..."

Hij had de gepaste smoes gevonden om terug te keren. Op bezwaren botste hij geenszins. Toch zat Catherine met een groot probleem, ze had namelijk nog altijd kennis met die Lombeekse boerenzoon. Het gevoel dat ze bij die jongen had, was echter in niets te vergelijken met de coup de foudre die haar vorige zondag zo uit haar lood had geslagen. Een ander tragisch voorval zorgde ervoor dat ook dat probleem in schoonheid kon worden opgelost.

In het begin van de oorlog was op de Hunsel het schokkende bericht aangekomen dat de broer van Catherines vrijer gesneuveld was. Hij liet een ontroostbare jonge weduwe achter. Catherine zei tegen haar aanbieder dat zij best hun relatie opgaven en dat hij met zijn schoonzus moest trouwen. En zo gebeurde het ook. Catherine herinnert zich nog de gedachte die door haar hoofd ging toen ze het afmaakte met de boerenzoon:

"De ene ging wenend buiten langs de achterdeur, en een andere kwam lachend binnen langs de voordeur. Een jaar later waren wij getrouwd. Ik heb er nooit één dag spijt van gehad".

Zo besluit Catherine deze merkwaardige episode uit haar leven. Ik heb met open mond zitten luisteren naar haar relaas. Dat zij het zich allemaal nog met zoveel details kan herinneren, bewijst hoe diep deze gebeurtenissen hebben ingewerkt en met wat een verstandige vrouw ik hier wel te doen heb.

Catherine trouwde dus op 20 augustus 1942 met Georges Bauduin. Die werd een paar weken vóór het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog geboren in het West-Vlaamse Menen, pal op de Franse grens. Zoals gebruikelijk, werd hij als jonge rijkswachter regelmatig van de ene kant van het land naar het andere uiteinde gestuurd. Hun huwelijk had wel verstrekkende gevolgen voor beiden! Door een of ander eigenaardig voorschrift bij de Rijkswacht, mocht Catherine haar beroep van haarkapster niet langer uitoefenen en omdat Georges verplaatst was naar Brussel, moest ze mee verhuizen naar de hoofdstad.

Georges, die van opleiding eigenlijk mecanicien was, had het gedaan gekregen dat hij naar Brussel werd overgeplaatst om daar het wagenpark van de Rijkswacht te onderhouden. Hij was dus verlost van het politio-nale werk en heeft tot zijn voldoening zijn leven lang aan auto's kunnen sleutelen. Het jonge paar heeft dan een slimme oplossing gevonden. Ze kochten een huis in Neder-over-Heembeek, verhuurden de onderste verdieping en namen hun domicilie op de bovenverdieping. Hun echte thuis bleef echter 'te Michelles'.

Daar werd in 1943 de kleine Elise geboren, later zouden ook nog Paul (1947) en Robert (1950) volgen.

Terwijl Georges dus elke dag met zijn autootje naar Brussel toerde om er de vierwielers van zijn collega's in orde te houden, bleef Catherine niet bij de pakken zitten. Op het perceel rondom hun huis en op enkele andere eigendommen, kweekte ze kleinfruit, vooral aardbeien. Haar zus, Margriet die een fysieke handicap had, hielp haar hierbij zoveel ze kon. Hun moeder beredderde het huishouden.

Ze bewerkten ook een groot perceel op de Hoge Berg, naast het domein van Altenloh en het Pastoriebos. Op deze helling, pal naar het westen gericht, gedijden de aardbeien zeer goed, maar het was alles behalve een gemakkelijk karwei om op zo'n steile plantage te werken.

"Ik kwam graag naar beneden, maar naar boven gaan was veel minder 'mijne fort'. Het was zeer zwaar werk, uren met uwe kop naar de grond en dikwijls in de vlakke zon. Maar daar kwam nog bij dat ik in het seizoen ook naar de nachtmarkt ging. We moesten ervoor zorgen dat al ons fruit schoon in bakskes in een kijker (zie foto hierboven) werd gezet. Die vracht voerde ik dan met de kruitwagen naar Stjounes, hier een beetje verder aan de hoek van de Kappellestraat en de Lombeekstraat.

Daar werd alles op de camion van Milleke Poetj (Emile De Saeger) geladen. Die stond helemaal vol. Soms zat ik vanachter tegen het schof. Daar zaten we dan met o.a. Pieë van Ciska Bittern en Wantje Van Saen. Om vijf uur vertrokken we op Ledeberg. We deden dan dikwijls nog een toer langs den Hunzel om nog 't een en 't ander op te laden. Om zes uur waren we op de vroegmarkt in Brussel.

Als we een goede markt hadden gehad, stopten we op de terugweg soms wel eens in Schepdaal om een glas te drinken. Maar eens thuis van de markt, was het onmiddellijk weer naar 't veld om bezen te trekken, dan na de noen enkele uren gaan slapen en later weer het fruit uitrapen en zorgen dat alles klaar stond voor de markt. Zo ging dat de hele bezentijd door.

Met Milleke Poetj waren we goed bevriend. Zijn vrouw, Wiske van Nelen van Sjalen had een klerenwinkel op de Dries en 's zondags bouwde Mil zijn camion om tot een autobus. Dan gingen we met een hele compliesie van Ledeberg op reis”.

Samen met deze herinneringen, laat ze ook het Ledeberg van de jaren '40 herleven. Over elke buur weet ze een pittig verhaal te vertellen: Kabotj'n, de Piljter, Beir Kid, Gitjes, Jean Sjoek, Doke Slimmen, Maksemienes... het worden weer mensen van vlees en bloed.

Wanneer we Catherine foto's laten zien van een feest dat in 1944 voor de Boerenwacht werd georganiseerd op het domein van goudsmid Altenloh, komen de herinneringen naar boven geborrelt.

“Dat was toen een schoon feest! Berloeëken en juffrouw Marie (Borginon) hadden me gevraagd of ik taarten wou bakken. Ik heb die toen, ik weet niet meer hoeveel, hier in onze houtoven gebakken en allemaal schoon versierd.

Daar is toen ferm gegeten en gedronken geweest! Champetter Domien zat daar om alleman te ontvangen, en de burgemeester was daar, den dokter en ik weet niet wie nog allemaal. Meester Adelson heeft daar nog kluchten verteld en we hebben daar ook gedanst, over de koer en door het huis van mijnheer Altenloh en tot in zijn hof...”

Het verhaal van Catherine stemt helemaal overeen met de foto's die we ooit kregen van Gust Borloo. Hieronder zien we Catherine pronken met haar gebak (uiterst rechts).

Het mag gezegd worden dat Catherine ook een knappe organisator was. Zo heeft ze ooit het feest van de mijnwerkers op touw gezet.

“Ik zag in die tijd de koolputters zwart en moe gewerkt uit de mijnen terugkomen en ik had zo'n compassie met die gasten. Op een keer dacht ik, kunnen we voor die mensen nu eens iets doen? Die zitten voor ons heelder dagen onder de grond in die 'oeilje' te kappen! Toen ben ik bij de pastoor gegaan om te vragen of hij op Sinte-Barbara een mis wou doen. Ik ben Dikke Maurice gaan vragen om zijn zaaltje te bezigen en dan ben ik op bedeltocht gegaan bij den dokter, bij de Borginons en bij andere goede burgers, en ik had een hele hoop geld waarmee ik mijn plan kon uitwerken. Ge had dat moeten zien toen: Fil Jenquin, Jan Segers van de Zavel, Goren van Pitje Maris, Zoet van den Blang en al die andere koolputters, allemaal schoon opgekleed, met hun lamp opgeblonken naar de mis. De fanfare van Ledeberg kwam hen een serenade geven, de pastoor deed een schone preek en daarna was 't van eten bij Dikke Maurice. Content dat die mensen waren!”

Zo schoven de jaren gestaag voorbij. Voor ze het goed en wel beseften waren de kinderen groot en gingen ze op eigen benen staan. Dochter Elise vestigde zich wat verderop in de Kapellestraat, Paul verhuisde naar Sint Denijs-Westrem en Robert, de jongste, vond aan de Lombeekstraat zijn plek.

Maar dan sloeg het lot hard toe. Georges, 69 jaar, werd ziek, kanker in de buik. De dokters stonden machteloos. In het voorjaar van 1983 moest Catherine haar man laten gaan. Een paar jaar geleden overleed ook haar zoon Paul, net als zijn vader op 69-jarige leeftijd. Een moeder die haar kind ziet sterven, dat doet zeer.

Maar Catherine houdt zich kranig. 35 jaar blijft zij alleen wonen in het grote huis. Dan wordt in de familie een mooi besluit genomen. Elise en haar man, Etienne De Coen, nemen het huis over, maar moeder blijft er wonen. De cirkel is rond. Catherine kan nu zonder zorgen mijmeren over haar drie kinderen, acht kleinkinderen, elf achterkleinkinderen en zelfs een achterachterkleinkind.

"Ik ben zo blij dat dit allemaal in vriendschap is kunnen verlopen en dat ik niet 'in 't klooster' terecht ben gekomen. Ik heb een heel mooie oude dag mogen beleven. Nu zal ik wel mogen beginnen te sparen, want in de maand mei zal ik wel eens moeten trakteren zeker...?"

Wij duimen alvast dat Catherine haar eeuwfeest mag vieren in dezelfde gemoedsgesteldheid waarin we dit bijzondere gesprek mochten voeren.

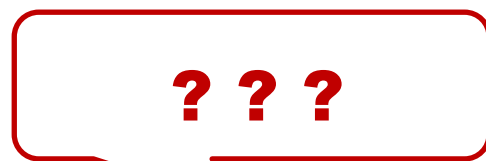
WE

De Rausa-ploeg wordt versterkt!

Goed nieuws van het thuisfront! Wij beginnen 2019 met een versterkt bestuur: Emile Ringoot, Ronny Geeroms, Flor Van Nuffel en Kristof Verhumst zijn vier waardevolle krachten die op verschillende terreinen van het erfgoed hun grote kennis en kunde al hebben bewezen. Zij zullen ongetwijfeld onze vereniging naar een nog hoger niveau tillen. Christiane Bert, al van bij de opstart van Rausa een trouwe medewerkster, treedt toe tot de raad van bestuur. Het wordt voor Rausa zowaar een voorspoedig jaar...

De mooiste Roosdaalse gezegden

We hebben ons al een breuk gelachen met jullie inzendingen! Heb je intussen ook die prachtige Borchtlombeekse, Poelkse, Strijtemse, Ledebergse, Lombeekse of Pamelse uitdrukking op een stukje papier genoteerd, stuur ze ons dan gauw door (rausa@skynet.be). Je hebt nog de tijd tot 10 april. Dan buigt de jury zich over de oogst en worden de prijzen uitgedeeld!

Paul Daem is een spruit uit een bekende Liedekerkse familie. Na zijn huwelijk vestigde hij zich in Kattem en was bijzonder actief in het Roosdaalse cultuurleven. Zo was hij een gewaardeerd medewerker van het 'legendarische' Davidsfonds-Klokje, was hij (mede-)oprichter van Leefmilieu Roosdaal en was hij ook betrokken bij het ontstaan van Erfgoed Rausa. Toen hij op latere leeftijd door de archeologiemicrobe werd gebeten, gooide hij heel zijn leven om en ging in Leuven archeologie studeren. Het onderwerp van de eindverhandeling voor zijn bacheloropleiding ging hij niet ver zoeken: 'Mottes langsheen de Dender' (2011). Het werd een boeiende studie over 'burchtachtige' bouwwerken langs de Dender tussen Dendermonde en Geraardsbergen.

Een aantal jaar geleden verliet Paul Daem het regenrijke Vlaanderen om zich definitief te vestigen aan de boorden van de Riu d' Algars op de grens van Aragon en Catalonië. Daar heeft hij zijn archeologisch paradijs gevonden. Vanuit zijn zuiderse casa gaf Paul ons de zegen om het Pamelse deel van zijn studie op te nemen in Rausa. Wij hebben een poging gedaan om de uitgebreide en bijzonder interessante inleiding heel kort samen te vatten. Het hoofdstuk over de Pamelse Mottes nemen we integraal over uit zijn thesis.

Een 'motte'

Het woord 'motte' is afgeleid van het Lombardische woord 'motta', dat 'aarden opho-

ping betekent. Een motte is dus in principe een middeleeuws bouwwerk, een burchtachtige constructie op een aangelegde aarden heuvel.

Bijna altijd was het oorspronkelijk in hout opgetrokken. Naarmate het belangrijker werd en/of de militaire noodzaak al dan niet aanwezig was, werd het hout vervangen door stenen wallen. De Dender lag in de Middeleeuwen in een onrustig gebied. De grens tussen het hertogdom Brabant en Rijks-Vlaanderen was vaak het toneel van militaire acties. Vandaar dat de mottes in onze streek zeker geen decoratieve elementen waren, maar belangrijke militaire steunpunten.

De Borgstad van Pamel

Deze al lang verdwenen motburcht op de linker Denderoever, behoorde territoriaal tot Ninove maar ligt net als de burcht van Liedekerke tegenover en in de onmiddellijke nabijheid van een dorpscentrum, dit van het oude Pamel.

Toponymisch onderzoek bracht de naam van deze site aan het licht: "van eenen dachwande mersch gheheeten de borchstad" en "1d. te Nederwijk in de borchstadt" (1466). Opzoekingen wezen uit dat het ging om een weide op de linkeroever van de Dender ter hoogte van de Pamelse Piezelstraat. Gerard Van Herreweghen geeft aan dat de Borgstad binnen een ring op de linker oever van de Dender lag, tegenover het "Schuit", vlak naast de eerste Pamelse brug over de Dender. Hier overschreed een oude weg de Dender en liep langs de Borgstad door de weiden om uit te komen op de weg van Okegem naar Ninove. Volgens Van Herreweghen zou de burcht reeds voor 1200 verdwenen zijn.

Als reden van het verdwijnen, geeft hij de herhaaldelijke overstromingen van de Dendermeersen aan. Wij twijfelen eraan of dit wel de reden was, aangezien men mottes juist in natte gebieden ging opwerpen. Anderzijds heeft hij een punt waar hij stelt dat de burcht reeds in 1200 verdwenen was.

De hierboven vermelde tekst uit 1466 verwijst naar een weide (mersch) die 'borgstad' werd genoemd. De plaatsnaam was blijkbaar gebleven, daar waar er van de Borgstad zelf geen spoor meer was.

Wat de reden van verdwijnen ook is, archeologisch is dit niet te achterhalen. Wat wel te zien is op de onderstaande satellietopname, is de hoefijzervorm van de site. Dergelijke hoefijzervormige sites zijn zeer zeldzaam. Het kenmerkende eraan is dat de open zijde steeds naar de rivier is gericht. Over de reden van het ontstaan en de functie van dit type is weinig geweten.

De site is samengesteld uit een systeem van gracht-wal-gracht-motte en het lijkt er op alsof er westelijk een neerhof sikkelvormig op aansluit. Het is een betrekkelijk kleine motte: het mottelichaam heeft een doorsnede van 35m. De totale doorsnede (inclusief wal en beide grachten) meet 77m.

Hoe hoog de motte was kan men enkel gissen. Volgens een uitgevoerde simulatie bij een steilte van 60° vermoeden wij dat de hoogte tussen de 2,5m en 6m moet gelegen hebben. Bij een hoogte van 6m zou er een plateaudiameter van 28m geweest zijn wat betekent dat de oppervlakte 616m² zou zijn geweest, een hoogte van 2,5m geeft een plateau met doorsnede 32m en een oppervlakte van 804m².

Blijft de vraag wat er met de grond is gebeurd waaruit de motte werd opgebouwd, daar alles met de grond werd gelijkge maakt. Een antwoord hierop is er niet, maar misschien moet men het niet te ver gaan zoeken en verdween de grond opnieuw in de grachten waar hij oorspronkelijk uitkwam. Voor het bepalen van de periode van ontstaan van deze site is er geen materiaal voorhanden. Het blijft gissen. Het staat wel vast dat op sites van min of meer gelijke afmetingen en ligging (vlak naast de Dender) er Romeins aardewerk gevonden werd (wat hier -nog- niet het geval is!). Het is niet uit te sluiten dat deze site misschien ook van Gallo-Romeins oorsprong zou kunnen zijn. Deze stelling blijft echter heel speculatief.

De burcht van Ledeberg.

Ledeberg ligt op het smalle, zuidelijke uiteinde van een zuid-noord georiënteerde, langgerekte heuvelkam die naar het zuiden en westen toe uitkijkt over de Dendervallei. Het uiteinde van deze heuvelrug vormt een steile motachtige helling waarop de burcht gebouwd werd. Deze lokale gunstige topografie vormde een ideale plaats om er een versterking op te richten. Op de afbeelding van een schepenzegel uit 1268 ziet men een donjon geflankeerd door 2 bomen die op een vierdelige motte staat.

Schepenzegel van Ledeberg 1268. (Afbeelding uit 'Het Parochiewezen in Brabant' XXIII.)

Er zijn archeologisch tot hiertoe geen aanwijzingen gevonden over het bestaan van een motte op Ledeberg. De berg zelf fungeert als een ontzaglijke motte waarvan de top op ongeveer 30m hoogte lag ten opzichte van de onderliggende Varing. Het bijbehorende neerhof viel waarschijnlijk samen met de huidige Kapelleweide, de kerk en de Kluis, het klooster en een gedeelte van de schoolgebouwen.

De afstand tot de Dender is groot (± 2 km) maar het uitzicht over de streek is enorm.

Uit strategisch oogpunt betrof het een bijzonder gunstige ligging. Verder kwamen er ook gewestelijke wegen samen op de Ledebergdries. Wanneer de burcht opgericht werd is niet zeker maar er is sprake van deze burcht tussen 1164 en 1290 zodat ze waarschijnlijk dateert uit de elfde eeuw.

Hoewel er historisch heel wat geweten is over deze site en over haar bewoners, is er archeologisch weinig over bekend. Gerard Van Herreweghen vermeldt dat de zuidwestelijke wallen in de 19de eeuw nog zichtbaar waren, maar sindsdien verdwenen zijn onder gestort vuilnis, zodat enkel nog een diepe walgracht in het bos zichtbaar bleef. Een bewijs van het bestaan van grachten is de vermelding van een brug over die grachten in een akte van 1182: 'ante pontem'. Gelet op de hoge ligging en de afwezigheid van een beek, ging het hier naar alle waarschijnlijkheid om droge grachten. De gekende bronnen van Ledeberg liggen veel lager. Ook zou de westelijke muur van de kerk van Ledeberg uit die periode stammen. Wanneer deze burcht opgericht werd is niet bekend, noch wanneer ze verdwenen is. Vermoedelijk bestond deze burcht in 1391 niet meer. De oorsprong van deze site mogelijk in de IJzertijd ligt. De voorwaarden voor de vestiging van een Keltische bergvesting of hoogtenederzetting zijn aanwezig. Vooralsnog blijft het echter slechts een hypothese die nader archeologisch onderzoek vergt.

Paul Daem

Erratum: lang na het verschijnen van deze studie, werd door bestudering van luchtfoto's duidelijk dat de Borchstad op de rechteroever lag en dus aansloot op het dorp. Door rechttrekking en/of kanalisering, kwam de site op de huidige linkeroever terecht. Er is dus nog werk voor nader onderzoek...

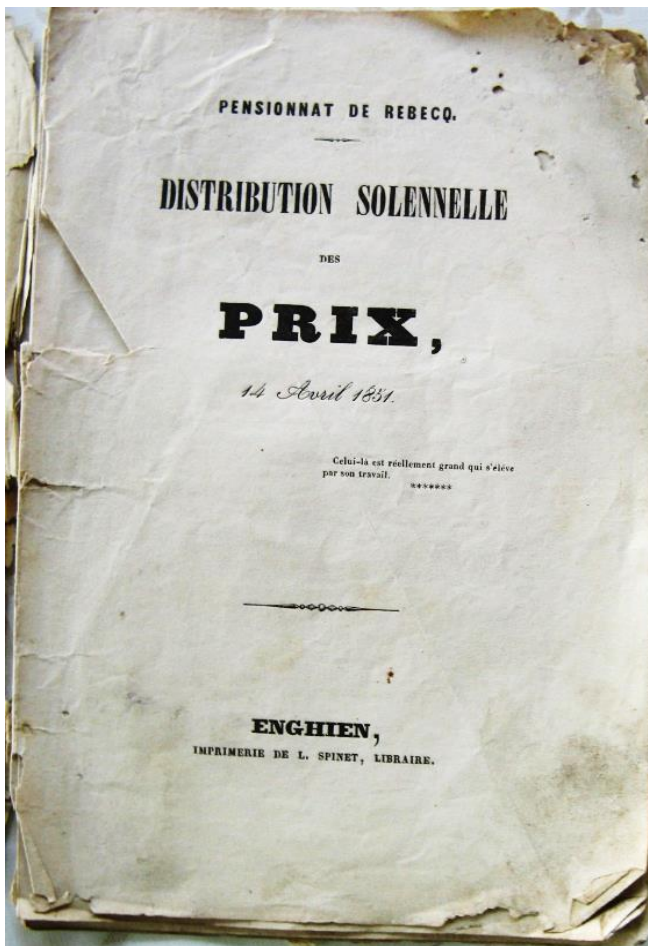
Lombekenaren in het Pensionaat

Vik Verheyden, onze trouwe artikelleverancier met diepe wortels in de Lombeekse grond, bezorgde ons opnieuw een interessante tekst over de schoolse wedervaren van een van zijn voorvaderen. In dit nummer brengen wij het eerste deel van dit document.

Lombekenaren in het Pensionaat te Rebecq, Palmares schooljaar 1850-1851

In een vorig nummer (zie *Rausa*, jrg. 6, 2018, nr 4, "Een schoolpalmares uit 1853") kon u reeds kennis maken met een palmares van het Pensionaat te Ledeborg-Pamel uit 1853.

Nog een ander palmares uit die tijd is in de familie bewaard gebleven. Het gaat hierbij om dit van 14 april 1851 van het "Pensionnat de Rebecq" met als titel "Distribution solennelle des prix". Vermoedelijk gaat het over een prijsuitreiking juist voor het begin van het paasverlof. Pasen viel dat jaar immers op zondag 20 april en achteraan het palmares is vermeld dat de lessen hervat zullen worden op 28 april 1851.

Herkomst van de leerlingen

Alleen de leerlingen, die voor één of meer vakken een prijs of een 'accessit' (vermelding) behaald hadden, staan in dit palmares vermeld. Bij het nagaan van waar deze afkomstig waren, stellen we vast dat ze uit de volgende gemeentes waren:

Waals-Brabant: Quenast, Rebecq, Tubize en Virginal. Henegouwen: Horrues, Marcq en Steenkerque. Vlaams-Brabant: Audenaken, Beert (Brages), Bellingen, Elingen, Galmaarden, Gooik, Halle, Kampenhout, Keerbergen, Lembeek, Nossegem, Oetingen, Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, Pepingen, Sint-Kwintens-Lennik, Sint-Martens-Lennik, Sint-Pieters-Leeuw, Schaffen, Schepdaal, Sterrebeek, Tremelo, Tollembeek en Vollezele. Antwerpen: Bornem en Liezele. Limburg: Kwaadmechelen en Tessenlo. Oost-Vlaanderen: Nieuwenhove - Noord-Brabant: Gilze.

Ongetwijfeld waren er onder de niet bekroonde leerlingen ook nog een aantal, die afkomstig waren uit andere gemeentes.

In ieder geval kunnen we uit deze gegevens besluiten dat de meeste leerlingen uit Vlaams-Brabant kwamen en dan nog wel uit bepaalde regio's hiervan.

Onder de bekroonden kwamen er twee jongens uit Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, namelijk François Vander Heyden en François Verheyden. Uit de aanpalende gemeenten stonden hier ook nog drie Gooikenaren in, namelijk Albert de Ro, Ch.-Louis de Neve en J.B. Camart, en twee Lennikenaren, namelijk François vander Elst uit Sint-Kwintens en Louis de Gieter uit Sint-Martens, maar geen enkele Pamelaar.

In welke vakken hadden de Lombekenaren een prijs of vermelding behaald?

Frans Vander Heyden en Frans Verheyden, de twee leerlingen uit OLV-Lombeek, die een prijs of accessit behaald hadden in één of meer vakken, vinden we allebei terug bij de bekroonden voor het vak "orthographe" (spelling) van de Franse taal. Beiden zaten toen in het derde leerjaar ("troisième cours"), maar in een verschillende sectie ervan. Frans Vander Heyden behaalde in zijn sectie een 5e accessit, wijl Frans Verheyden in zijn sectie de 1e prijs behaalde.

Troisième cours.	
PREMIÈRE SECTION.	
1 PRIX.	Auguste DEMEURE, de Rebecq.
2 —	Louis KENNES, de Schaffen.
1 ACCESSIT.	Denis POLIART, de Tubise.
2 —	Gustavo DEBROUX, de Quenast.
3 —	J.-B. POLIART, de Tubise.
4 —	Paul GOOSSENS, de Schepdael.
5 —	François VANDERHEYDEN, de Lombeek-N.-D.
SECONDE SECTION.	
1 PRIX.	François VERHEYDEN, de Lombeek-N.-D.
2 —	Adelin VANDERMEES, de Rebecq.
1 ACCESSIT.	Corneille VAN POPPEL, de Gilze.
2 —	Adolphe RAYNER, de Virginal.
3 —	Théophile WYNS, de Nieuwenhove.
4 —	Pierre NÉRINCKX, de Brages.
5 —	Dominique VANDENSAVEL, de Schepdael.

Frans Vander Heyden haalde ook nog enkele accessits in andere vakken, namelijk:

- 2e accessit voor het vak "Grammaire de la langue française" in het 3e jaar
- 4e accessit voor het vak "Doctrine Chrétienne" in het 1e jaar, handelend over "Tout le catéchisme de Malines"
- 9e accessit voor het vak "Ecriture" in het 1e jaar

Frans Verheyden daarentegen behaalde in geen enkel ander vak een prijs of accessit, alhoewel hij bijvoorbeeld de vakken 'Tenue des livres' (*Boekhouding*) met onder meer de principes van de enkele en dubbele boekhouding, en 'Arythmétique' (*Rekenkunde*) wel zeer goed moet beheerst hebben. Enkele jaren later, eind 1855, na het vroegtijdig overlijden van zijn beide ouders, is hij inderdaad als 18-jarige en oudste zoon onmiddellijk gestart met een dubbele boekhouding, waarin hij de dagelijkse inkomsten en uitgaven van de boerderij en van het huishouden heeft genoteerd, wat hij volgehouden heeft tot enkele maanden voor zijn overlijden in 1910!

Er waren wel enkele leerlingen die veel betere resultaten behaalden zoals bv. Felix Dedynt uit Galmaarden, die heel wat prijzen en accessits in de wacht sleepte (o.a. 4 eerste prijzen en drie tweede prijzen). Misschien is het wel eens interessant om even

Te overlopen welke vakken zoal aan bod kwamen: Orthographe, Dessin linéaire, Lecture en Ecriture, Grammaire, Analyse grammaticale, Histoire de Belgique en Arithmétique, Géographie en Déclamation, Tenue des livres, Histoire Sainte et Histoire Romaine, Exercices, Mémoire en Version Flamande.

Beide Lombekenaren behoorden dan ook niet tot de beste leerlingen van hun klas, maar wel tot de beteren.

Wie waren nu deze beide Lombekenaren, Frans Vander Heyden en Frans-Arnold Verheyden?

Frans Vander Heyden was geboren te OLV-Lombeek op 25/8/1835 en was een zoon van Petrus Van der Heyden en Maria-Tondeurs. In 1864 huwde hij er met Anna-Maria Verheyden, de oudere zus van Frans Verheyden. Toen zijn vrouw in november 1877 overleed was hij nog steeds landbouwer te OLV-Lombeek. Kort nadien is hij vermoedelijk aan lager wal geraakt. In 1879 verstootte hij zijn 11-jarige zoon Franciscus-Felicianus, die toen toevlucht zocht bij zijn oom en peter Frans Verheyden, op dat ogenblik reeds pachter op het Verbrand Hof te Asse. In 1889 was Frans Vander Heyden dienstbode te Dilbeek. Dit blijkt uit de huwelijksakte van dat jaar te Gooik van zijn zoon Franciscus-Felicianus, die zelf op dat ogenblik in OLV-Lombeek woonde en er zelf ook dienstbode was.

Frans Verheyden, de broer van Anna-Maria Verheyden, was geboren te OLV-Lombeek op 25 juni 1837. Na het overlijden eerst van hun moeder Catharina Vossen en het jaar daarop van hun vader Maximiliaan Verheyden, namen beiden in 1856 de zorg van hun jongere broers op zich en zetten samen de ouderlijke hoeve te OLV-Lombeek verder. Bij haar huwelijk in 1864 met Franciscus Van der Heyden verliet Anna-Maria de hoeve. Frans-Arnold bleef er nog een tiental jaren. Na zijn huwelijk en de geboorte van zijn eerste drie kinderen te OLV-Lombeek, verkocht hij er eind 1873 de boerderij en werd toen pachter, eerst op het Verbrand Hof te Asse en later op het Hooghof te Zellik. Maar daarover meer een volgende keer.

Vik Verheyden

Omdat we het in ons activiteitenoverzicht op blz. 4 hadden over het vrolijke Kattem, geven wij in onze dialectrubriek de tekst mee van de Kattemse hymne. Misschien volgt binnenkort zelfs een onafhankelijkheidsverklaring. Wie weet?

Kattoem

Van in Oljst zieded al liggen, skoëen in 't grien en oeëg en droeëg,
want va wou dagge meegt kommen, 't goud ie altijd nor oemoëg.
En de mensjken dad ie woeënen zèn meskien ewa spesjoul,
mo ze angen goed onieën, 't zèn kamerouten, allemoul.
't Leid op Poumel en Berchloemmek, 't es e gieël apout geval,
in de vrigge middeliëwen koeste ze ons Kattoem al.
Want ons veeravers douè liet'n elen nie azoe mo doen
want van dein al stond de vrouèouèd fel te blinken op 't blazoen.

**Want vé Kattoem za'k mè weiren, 'k wil vé Kattoem alles doen
't es e stiksken paradouès, 't en moet vé niksken onderdoen (bis).**

Woenjd' op Kattoemkasj of d' Erstrout, eij' op 't Ouzeveljd a ooës
es d' Abieëlstrout of Profetestrout vé aa den echten tooës?
Leit a èt oeëk op a leppen, zegd' a mieënink vränk en vrouè?
Leift in aa de gieëst va Kattoem? Zetj gerest, komt er mo bouè!
Oeëk al zender dikkenekken dad ooët d' oeëgte op ons zien,
we zenj elen potverdekken nekke dooëd'lèk loute zien
dat et nobel volk va Kattoem ooët goed aat gesnejen ès,
damme wouèlen op zè ménjste even goed zèn es as de rest. Want vé...

't Was plezant in d'n touèd op Kattoem, alle mensjken leifden mee,
van den dest gingde nie doeëd 't was overanderooës kafee:
ge koest ne pot drinken ba Potter, een gieël booës in 't stieëne kooës,
ba de Witte van Van Belle wourde altèd kinjd on ooës.
Oeëk ba Neleken van Sjales was 't zo goed on de kontwaar,
dou koeste bollen op de boun en a weir'n op den biljaar.
Ba Adèl, Marie va Spelle, was bedieningk ieëste klas,
gelèk ba Alma, en ba Wisa en vanouèges Leine Plas. Want vé...

Dee de jachtegouèd van 't leiven, dee et rouzen van den touèd,
gingk gezelligouèd verloren, wiere me vremden tot ons spouèt.
Mo ten was nie veel vandoen vé et kieëren van 't getouè,
e pour worde zèn genoeg en we ston weer zouè on zouè.
De reaksen op de Feesboek wouren dooëdelèk en kleir:
aske van Kattoem zetj, dein springde zonder twouèfel'n op ons keir.
Va vandoug es't on 't verand'ren, niemand da nog zougt of greift
want ons Kattoem es erboren, zie mo noo oe da't weer leift! Want vé...

